شهر نگارخانه عاشورایی

همزمان با فرارسیدن ماه محرم و ایام سوگواری شهادت ابا عبدا... الحسین(ع)، فضای شهری تهران با نصب صدها ابر پرچم و هزاران پرچم سیاه عزاداری سیاهپوش شده است. رویداد نقاشیخط «نشان عاشقی» و پارچه‌نویسی «کاتبان سوگ» دو برنامه هنری درحال اجرا در این ایام است. در رویداد نشان عاشقی، بیش از ۳۰۰ اثر منتخب نقاشیخط (کالیگرافی) توسط هنرمندان روی علم‌های عاشورایی نقاشی و خطاطی شده و در رویداد کاتبان سوگ که خطاطی اشعار عاشورایی روی پارچه‌هاست نیز ۵۰ هنرمند، ۲۵۰ اثر را با استفاده از اشعار محرم و عاشورایی کتابت کرده‌اند که در فضای شهری پایتخت اکران خواهد شد. همچنین دیوارنگاره میدان ونک با طرحی از کتیبه خطی عاشورایی و تیغه علامت عزاداری حسینی رونمایی شده است. در این دیوارنگاره سه بخشی به مناسبت ایام محرم، شمایلی از تیغه علامت و کتیبه خطی «باز این چه شورش است» و متن کامل شعر محتشم کاشانی درباره قیام کربلا و تیغه علامت عاشورایی با ۱۴۰۰متر مربع مساحت اکران شده است. یکی دیگر از برنامه‌های فرهنگی این ایام رونمایی از دیوارنگاره میدان ولی‌عصر(عج) با شعار «آسمان بر مدار تربت توست» است. این دیوارنگاره اثری از خانه طراحان انقلاب اسلامی است که امین فلاحیان، طراحی گرافیک و علی خلج، طراحی نوشتار آن را انجام داده‌اند.

جام جم
فرهنگ
CULTURE
۹
شنبه ۳۱ تیر ۱۴۰۲ شماره ۶۵۴۲

...ر کلام رهبر انقلاب

...اعاشورایی می‌کند

...ک مداحی

...ابزارهای ویژه در برابر جنگ نرم دشمن می‌دانند.
...داحی و هیئت‌داری را در این اطلاع نگاشت مرور می‌کند.

ویژگی شعر

- بیان مباحث کاربردی زندگی ائمه(ع)
- افزایش دهنده ایمان و استفاده از معارف اسلامی
- قابل فهم برای مردم و توجه به نیاز روز جامعه اسلامی
- پرداختن به سبک زندگی اسلامی
- گنجاندن اهداف انقلاب با دید روشن و اندیشه عمیق
- استفاده از مضامین انقلابی، دفاع مقدس و مدافعان حرم

...اخلاقی

- برهم زنندگان وحدت را طرد کنید
- درصدد تعلیم به مستمع خود باشید
- محبت و معرفت خود به اهل بیت(ع) را زیاد کنید

نبایدهای هیئت‌داری

- صدای زیاد بلندگوها
- چشم و هم چشمی
- پخش آهنگ در دسته سینه زنی
- لخت شدن و بالا و پایین پریدن
- تبدیل جلسه مولودی به عزاداری

اداره جلسه مداحی

- بصیرت بخشی و پرهیز از تعرض و بدگویی
- ایجاد فضای امید و خوشبینی در مخاطب
- کمرنگ کردن اختلافات مذهبی
- ارائه‌ی معرفت دینی، اخلاقی و سیاسی به مخاطب
- اصرار نکردن برای بلند گریه کردن مخاطب
- تبدیل جوان‌ها به انسان‌های کارآمد با عزم
- فرهنگ‌سازی برای تشکیل خانواده و ازدواج آسان
- نقش‌آفرینی در جنگ فرهنگی و رسانه‌ای میان ما و دشمن
- شناسایی مناطق نفوذ دشمن و صف‌آرایی در مقابل آن
- پرهیز از حرف سُست و غلط که دستاویز دشمن قرار می‌گیرد

...ه ...ان

...رابخوانید ...انی

شعر سرودن

غزلیات صائب تبریزی | ترکیب بند محتشم | اشعار عُمان سامانی | اشعار آیت‌الله اصفهانی (مفتقر) | اشعار تاج‌الشعرای یحیوی | نفس المهموم شیخ عباس قمی | ...بد

۸۹/۳، ۸۷/۴/۴، ۸۶/۴/۱۴، ۸۴/۶/۳، ۸۴/۵/۵، ۷۹/۵/۳، ۷۴/۳/۱۹، ۷۴/۳/۳، ۷۳/۳/۱۷، ۷۰/۱۲/۱۳، ۶۹/۱۰/۱۷، ۶۹/۱/۴، ۶۸/۱۰/۲۸، ۶۶/۶/۶، ۶۳/۷/۲۰، ۶۳/۷/۱۲.

۳ جایگاه شعر در مداحی

مقام معظم رهبری در آخرین دیدار مداحان اهل بیت با ایشان در ۲۲ دی ۱۴۰۱ سه ویژگی مهم را برای مداحی عنوان کردند. ایشان فرمودند: «مداحی، میراث شیعه و یک هنر مرکب است که از ترکیب صدای خوش، شعر خوب، آهنگ مناسب و محتوای فاخر ایجاد می‌شود و باید همچون سایر متون ارزشمند دینی همه ارکان آن زیبا باشد».

از نگاه رهبری، داشتن شعر خوب یکی از ویژگی‌های مهم مداحی است. به عقیده ایشان «شعرهای مداحی اگر از محتوای عالی و شیوایی ادبی برخوردار باشد، بسیار تاثیرگذار و فرهنگ‌ساز است؛ چراکه به‌واسطه مداحی، دل‌ها متوجه اهل‌بیت (علیهم‌السلام) می‌گردد، عشق‌ها و احساس‌ها برانگیخته می‌شود و از این رهگذر بنیان اعتقادات دینی و باورهای مردم استحکام می‌یابد و پیوند معنوی و عاطفی شیعیان با خاندان عصمت و طهارت قوی‌تر و عمیق‌تر می‌شود. گاهی می‌بینید که برای حفظ یک بنای اعتقادی یا عاطفی، آن‌قدر که یک شعر اهمیت دارد، چندین کتاب اهمیت ندارد.» (۱۳۶۸/۱۰/۲۸)

به همین دلیل در مراسم‌هایی که با حضور مداحان برگزار می‌شود، همواره بر انتخاب شعر تاکید دارند و عنوان می‌کنند: «شعر را بایستی درست و خوب انتخاب کرد. شعر یکی از نمادهای برجسته هنر است. هر بافته نظمی، شعر نیست؛ شعر خصوصیات خودش را دارد؛ باید شعر انتخاب کرد.» (۱۳۹۰/۳/۳)

ایشان درخصوص ویژگی‌هایی که یک شعر خوب می‌تواند داشته باشد، می‌فرمایند: «این شعر هم دو بخش دارد: یک بخش لفظ، یک بخش مضمون. اگر چهار پایه اصلی مداحی- یعنی صدای خوش، آهنگ درست، لفظ خوب و مضمون حقیقی متناسب با نیاز- کامل باشد، بهترین وسیله تبیین است و تأثیرش از منبر و درس فقهی‌ای که ما می‌گوییم بیشتر است. صوت و آهنگ به وسیله خود آقایان مداحان تأمین می‌شود؛ اما لفظ و معنا باید به وسیله شاعر تأمین شود. بعضی از الفاظ، زیبا و پرطمطراق‌اند؛ اما حاصلی ندارند و چیزی از آنها دست مستمع را نمی‌گیرد. بعضی از معانی، خوب و بلندند؛ اما با الفاظ رسایی بیان نمی‌شوند. اینها همه می‌شود عیب. کسی که مداحی می‌کند، باید خودش را در روی منبر ببیند و مستمعان را کسانی مشاهده کند که می‌خواهند از او چیزی بیاموزند. با این نیت و انگیزه پشت تریبون یا منبر مداحی قرار گیرد.» (۱۳۸۰/۶/۱۸)

ایشان دینی بودن، پرمغز بودن و زیبا بودن را یکی از ویژگی مهم در انتخاب شعر عنوان می‌کنند و می‌فرمایند: «این شرط بزرگ را من همیشه با مداح‌ها داشته‌ام؛ شما هم اغلب‌تان جوانید، جای فرزندان ما هستید؛ نصیحت پدرانه است، ان‌شاءا... دنبال کنید: شعر خوب، شعر پرمغز و البته شعر زیبا. خود هنر شعر اثر هم می‌گذارد. وقتی شعر خوب بود، وقتی استخوان‌بندی شعر، الفاظ شعر، خوب بود ـ شعر خوب، با مضمون خوب ـ تأثیرش بیشتر هم هست؛ به‌علاوه که سطح ذهن مردم و فکر مردم را هم بالا می‌آورد.» (۱۳۹۱/۲/۲۳)

ویژگی دیگری که رهبر انقلاب در انتخاب شعر بر آن تاکید می‌کند؛ محکم، قوی، خوش‌مضمون و قانع‌کننده بودن آن است. ایشان معتقد است: شعر شما باید خوب، محکم، قوی، خوش‌مضمون و قانع‌کننده باشد. گاهی قصیده‌ای که شما می‌خوانید، به اندازه چند منبر یک منبری خوش‌بیان تأثیر می‌گذارد. گاهی یک بیت شعر به‌جا به‌قدر یک کتاب قیمت دارد. اینها آسان و مجانی به دست نمی‌آید. انسان باید زحمت بکشد، کار و تلاش کند.» (۱۳۷۷/۷/۱۹)

داشتن مضامین جذاب، آموزنده و غیرتکراری بودن را نیز از ویژگی‌های خاص یک شعر در مداحی مطرح و بیان توحید و نبوت را بهترین اشعار قدما عنوان می‌کنند: «اگر مداحی بتواند یک شعر خوب را که دارای مضمون و محتوای خوبی باشد، با صدای خوبی بخواند، شما ببینید که چقدر خدمت بزرگی است. بسم!... این گوی و این میدان. منتها شرط اولش این است که شعر خوب باشد.» (۱۳۶۸/۱۰/۲۸)

۴ توجه به آهنگ و سبک در مداحی

سومین رکنی که رهبر معظم انقلاب در کنار شعر و صدای خوش مطرح می‌کنند، آهنگ مناسب است. ایشان ضمن این‌که تاکید دارند هندسه صدا نباید در مداحی فراموش شود، توجه به محتوا را یک اولویت عنوان می‌کنند و می‌فرمایند: « این هنرنمایی در مداحی‌های ما صداست، آهنگ است، هندسه خوانندگی است؛ این سه چیز را حتما لازم دارد؛ یعنی هم باید اهل صوت باشد، هم بایستی خوانندگی و آهنگ -که به عربی می‌شود لحن- داشته باشد، هم هندسه خوانندگی که البته این هندسه خوانندگی را بعضی‌ها دارند، بعضی‌ها ندارند؛ مهم است که از اول در ذهن خودتان مشخص کنید چه کار می‌خواهید بکنید با این جلسه. صورت مداحی را اینها تشکیل می‌دهد؛ یعنی صدای خوب، آهنگ خوب، مهندسی خوب این خواندن، صورت است؛ این صورت‌ها نباید بر محتوا غلبه کند. این صورت‌ها همه وسیله است برای محتوا؛ نبادا جوری حرکت بشود، جوری اقدام بشود که محتوا گم بشود! آن هدایت، آن محبت، آن چیزی که حرکت جامعه را در واقع جهت می‌دهد از درون هیأت و از کانون هیأت، نبایستی تضعیف و گم بشود. این هم یک نکته در مورد مداحی.» (۱۴۰۰/۱۱/۳)

ایشان تقلید غلط از آهنگ‌های قدیمی را یکی از مشکلات برخی مداحان عنوان می‌کنند و می‌فرمایند: «من شنیده‌ام در مواردی از آهنگ‌های نامناسب استفاده می‌شود. مثلا فلان خواننده طاغوتی یا غیرطاغوتی شعر عشقی چرندی را با آهنگی خوانده، حالا ما بیاییم در مجلس امام حسین(ع) و برای عشاق امام حسین، آیات والای معرفت را در این آهنگ بریزیم و بنا کنیم آن را خواندن؛ این خیلی بد است.» (۱۳۸۴/۵/۵)

خودتان آهنگ بسازید. این همه ذوق و این همه هنر وجود دارد. یقینا در جمع علاقه‌مندان این جریان کسانی هستند که می‌توانند آهنگ‌های خوب مخصوص مداحی بسازند؛ آهنگ عزا، آهنگ شادی. (۱۳۸۴/۵/۵)

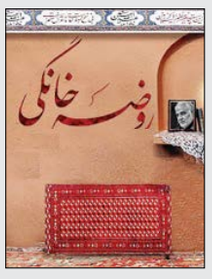
رهبری با تاکید بر این‌که آهنگ باید سنگین، متین و متناسب با محتوایی باشد که شما دارید عرضه می‌کنید؛ توجه به محتوای آهنگ را از ویژگی‌های مهمی دانست که در آهنگسازی باید مورد توجه قرار داد. ایشان در آخرین بیانات در دیدار مداحان اهل بیت در ۲۲ دی ماه ۱۴۰۱ با تاکید بر این موضوع فرمودند: «آهنگ مفهوم دارد، معنا منتقل می‌کند؛ یعنی شما اگر چنانچه یک آهنگی را اجرا کنید که لفظ هم نداشته باشد- مثلا بعضی‌ها با حنجره‌شان آهنگ تولید می‌کنند یا بعضی با این وسایل و سازها آهنگ ایجاد می‌کنند- زبان ندارد، اما معنا دارد، معنایی را منتقل می‌کند؛ آهنگ این جوری است. یک آهنگ هست که شجاعت را القا می‌کند؛ این آهنگی که ایشان (۸) می‌خواند «ای لشکر صاحب‌زمان آماده باش، آماده باش»، اگر این کلمه را هم نخوانند، این لحن، لحن آماده‌سازی است. یک آهنگ هست که افسردگی می‌آورد، افسرده می‌کند انسان را، مأیوس می‌کند انسان را؛ اینها فرق می‌کند. یک آهنگ هست که انسان را به گناه می‌کشاند؛ خیلی از آهنگ‌ها که قبلا اینها را در ترانه‌های مربوط به دستگاه‌های موسیقی تنظیم کرده بودند، از این قبیل است. این دستگاه‌های موسیقی معروف، هر کدام یک ترانه‌ای قبلش دارد که این آهنگ، ترانه را القا می‌کند به آن خواننده؛ این ترانه‌ها اغلب، ترانه‌های نامناسب است. مواظب باشیم شعری که می‌خوانیم، آهنگی که می‌خوانیم، مداحی‌ای که می‌کنیم- چه آنجایی که مصیبت می‌خوانیم، چه آنجاکه سینه می‌زنیم، چه آنجایی که مدح می‌خوانیم- با اینها مخلوط نشود؛ این نکته مهمی است؛ من اصرار دارم به این توجه کنید».

راه چاره را خودتان پیدا کنید

رهبر معظم انقلاب همواره بر این موضوع تاکید داشته‌اند که مداحان باید خودشان در آسیب‌شناسی مداحی پیشقدم شوند و آن را ارتقا دهند. به عقیده ایشان در مداحی هم فرم و هم محتوا اصالت دارد. در عرصه فرم، ایشان بر آلوده نشدن مداحی به آهنگ‌های غربی، لهوی و فاسد تاکید دارند. در عرصه محتوا کلیدی‌ترین واژه ایشان، معرفت است سپس اخلاق و معنویت. لازمه انتقال چنین محتوایی اخلاق، تدین و عفت خود مداح و نیت خدایی اوست.

با توجه به نگاه ایشان، بی‌گمان پیشکسوتان، کارشناسان و اهل فن از جمله کسانی هستند که باید با توجه به منویات مقام رهبری نظام نامه‌ای در خور برای آموزش علاقه‌مندان به این حوزه و حتی کسانی که در حال حاضر در آن فعال هستند بازتعریف کنند تا عملکرد این رسانه مهم تشیع که پیشینه‌ای به درازای اسلام دارد، همچنان در مسیر جهاد تبیین و بصیرت‌افزایی همچنان قابل دفاع باشد.

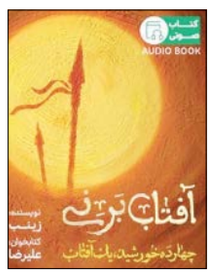
میراث

ثبت ملی روضه خانگی سیدالشهدا(ع)

همزمان با آغاز محرم‌الحرام ۱۴۴۵ هجری قمری، موضوع میراث فرهنگی ناملموس «روضه خانگی حضرت اباعبدا...الحسین(ع)» با گستره ملی در فهرست ملی میراث فرهنگی ناملموس ثبت شد. در توضیح ثبت این میراث که به امضای مصطفی پورعلی، مدیرکل ثبت و حریم آثار، حفظ و احیای میراث معنوی و طبیعی و علی دارابی، قائم‌مقام وزیر و معاون میراث فرهنگی کشور رسیده، آمده است: در اجرای مواد ۱۱ و ۱۲ از قانون الحاق جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون حراست از میراث فرهنگی ناملموس مصوب سال ۱۳۸۴ مجلس شورای اسلامی و آیین‌نامه اجرایی آن مصوب سال ۱۳۸۷ هیات محترم وزیران و همچنین در راستای اجرای وظایف وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی، «روضه خانگی حضرت اباعبدا...الحسین(ع)» با گستره موضوع فرهنگی ناملموس: به شماره ۲۸۵۱ در تاریخ ۱۴۰۲/۰۴/۲۸ (برابر با اول محرم ۱۴۴۵ه.ق) در فهرست ملی میراث فرهنگی ناملموس ثبت شد.

پیشخوان

کتاب صوتی «آفتاب بر نی» منتشر شد

کتاب صوتی «آفتاب بر نی» اثر زینب عطایی پنجمین کتاب از مجموعه ۱۴جلدی «چهارده خورشید، یک آفتاب» مجموعه‌ای از صد داستان کوتاه از زندگی امام حسین(ع) است که به مناسبت فرارسیدن محرم ۱۴۴۵ه.ق توسط انتشارات شهید کاظمی منتشر شد.

این کتاب صد داستان واره از زندگی حضرت امام حسین(ع) است که با زبان ساده و روایت اجمالی بیان می‌شود. داستان‌های این کتاب درباره ولادت، امامت و شهادت و سیره و سبک زندگانی امام سوم شیعیان است. از عناوین دیگر مجموعه چهارده خورشید یک آفتاب می‌توان به آفتاب در محراب، مادر آفتاب، آفتاب دانش، آفتاب هشتمین، وسعت آفتاب، در محضر آفتاب، تا همیشه آفتاب، آفتاب در سجده، آفتاب در محاق، آفتاب غریب، آفتاب نیمه شب و... اشاره کرد.

در بخشی از آن می‌شنویم:

کسی دادزد: حسین! آب را می‌بینی که رنگ آسمان است، به خدا یک قطره از آن را نمی‌چشی تا بمیری. حسین(ع) گفت: خدایا، او را هیچ‌وقت نبخش و همیشه تشنه نگهش دار. بعدها مریض شد. هر چه آبش می‌دادند بالا می‌آورد؛ سیراب نشد تا مرد.

نماآهنگ

«دلیل عشق» منتشر شد

واحد رسانه‌ای هیأت فداییان حسین(ع) اصفهان، نوحه «دلیل عشق» سیدرضا نریمانی را که در دهه اول محرم ۱۴۰۲ در هیأت خوانده شد، در قالب نماآهنگ منتشر کرد.

مطلع شعر این نماآهنگ به شرح زیر است:

زندگی قبل از زندگیم حسینه
از قدیما قلبم زدم به نامش
جز خدا که راز هر دل می‌دونه
هیچ‌کسی نمی‌دونه چقدر می‌خوامش
تو عالم ذر با خط زر اسم حسینو
روی دل زنگاری نوشتمو طلا شد
خوش به حال هرکس که از اون اول خلقت
به عشقش مبتلا شد
دیوونشم از روز قالو بلی
دیوونه کار نداره با عاقلا
برای همین صبح تا شب می‌خونم

